

DOI: <https://doi.org/10.15407/np.66.325>

УДК 82'06.01

Наталія Лощинська,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6535-5863>,

кандидатка філологічних наук, старша наукова співробітниця
відділу інформаційно-комунікаційних технологій,

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського,

пр. Голосіївський, 3, Київ, 03039, Україна

e-mail: Loschynska@gmail.com

БІБЛІОГРАФІЧНА ДОВІДКОВА СКОВОРОДІАНА В НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ (АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД)

Мета статті: у контексті сучасних методологічних розробок дослідити бібліографічні показники, присвячені Григорію Сковороді, що з'явилися в Українській державі; встановити їхню науково-інформаційну цінність та ергономічність як для науковців, так і для широкого кола нефакхівців. **Методи:** історичний, бібліографічно-оглядовий і критично-аналітичний наукові методи щодо означених видань та їх жанрово-стильової парадигми й ідеологічного навантаження. **Наукова новизна.** Дослідження історико-бібліографічної сквородіани за допомогою використання нових теоретико-методологічних принципів є одним із актуальних завдань сучасного бібліографознавства. Розвиток української бібліографії дає можливість глибше осмислити її національні особливості, бібліографічні факти та явища, засвоїти спадщину видатних бібліографів минулого, щоб реалізувати їхні ідеї, збагатити національну бібліографічну науку, українську бібліографію. Саме в роки незалежної України вчені все більше звертаються до витоків національної культури, однією із ключових фігур якої є Григорій Сковорода. **Висновки.** За роки існування незалежної України бібліографія зазнала суттєвих змін та розвитку у бік загальноєвропейських вимог та тенденцій. У зв'язку зі зростаючими потребами сучасного читача та стабільним попитом на сквородинознавчі дослідження українські бібліографи докладають всіх зусиль для їх задоволення. Інформаційна наповненість, структура, методична і джерельна бази досліджених видань мають свої особливості. Впевнено можна констатувати: кожне з них є вагомим внеском в українську сквородіану.

Ключові слова: сквородіана, бібліографія, довідкові видання, показники, науково-інформаційна діяльність.

Актуальність теми дослідження. Давня українська література знайшла найяскравіше представлення у творча великого мислителя, проникливого лірика, знавця людських душ, українського Діогена – Григорія Сковороди. Він є дійсним символом українського духу і разом з тим – носієм цінностей загальнолюдського масштабу. Особливістю його життя був постійний рух. Мандруючи містами і селами України, Сковорода розширював горизонти своєї свідомості, збагачував свій внутрішній світ, поповнював скарбницю знань, вражень, емоцій. «Григорій Сковорода був всебічно обдарованою людиною – філософом-мислителем, письменником, педагогом, музикантом, знавцем античності середньовіччя, володів кількома мовами – латинською, старогрецькою, старосвєрейською, польською, німецькою, російською. Він постійно вчився, поглиблював свої знання, передаючи їх учням, близьким знайомим, випадковим слухачам» [12, с. 9]. Інтерес до його творчості з роками не послаблюється. Швидше, навпаки, – зростає, переходячи на новий рівень. Тому сьогодні, у рік 300-річчя з дня народження Григорія Савича Сковороди, маємо багатий матеріал різнобічних досліджень його таланту: літературознавчих, філософських, теологічних, мовознавчих, культурософських, історичних, психологічних тощо. Бібліографічна сквородіана – наукова реєстрація всіх наявних публікацій літературних і мистецьких творів Сковороди та літератури про нього, становить цікаву сторінку в історії української культури.

Методологічну основу становлять історичний, бібліографічно-оглядовий і критично-аналітичний наукові методи щодо означених видань та їхньої жанрово-стильової парадигми й ідеологічного навантаження.

Аналіз досліджень і публікацій. На думку Леоніда Ушкалова, «теперішні бібліографічні дослідження сквородіани навряд чи годні створити більш-менш повну та цілісну картину» [7, с. 6]. З цієї думкою важко погодитись, принаймні вона істинна тільки частково. Як вважає Л. Рева, «бібліографічні довідкові посібники, присвячені окремим літературним діячам, підготовлені в наш час, мають виразне фахове спрямування та демонструють чіткі естетичні критерії, нові методологічні підходи та концепції у науковому пізнанні та потрактуванні життя й діяльності українських митців. Орієнтуватись у дедалі зростаючому потоці матеріалів про життя і творчість літераторів без

інформаційно-бібліографічної допомоги практично неможливо» [15, с. 466]. Дослідженнями в галузі довідкової біобібліографії займалися Т. Добко, О. Яценко, Л. Рева, О. Луговський, Р. Жданова та ін. вчені. Ґрунтовною і цікаво написаною є розвідка Тетяни Добко «Сучасний розвиток бібліографічної Сковородіани». Вона робить огляд видань по творчості Сковороди, розпочинаючи з 1862 р. і закінчуючи 2006 р. і доходить висновку, що праця з укладання бібліографічного реєстру творчої спадщини видатного мислителя була б ґрунтовнішою, якби науковці України і зарубіжжя об'єднали свої зусилля і створили на сучасних науково-методичних засадах єдиний покажчик, який акумулював і всебічно висвітлював в одному виданні усі напрацювання у цій царині на сьогодні» [8, с. 13].

Мета статті: в контексті сучасних методологічних розробок дослідити бібліографічні покажчики, присвячені Григорію Сковороді, що з'явилися в Українській державі; встановити їхню науково-інформаційну цінність та ергономічність як для науковців, так і для широкого кола нефакхівців. Для того, щоб їхній аналітичний огляд був можливий у межах статті, авторка обмежила дослідження чіткими хронологічними рамками – періодом незалежної Української держави.

Виклад основного матеріалу.

«Концепція Великого проєкту «Григорій Сковорода – 300» (2002–2022)» (Київ; Харків, 2011. 3-тє вид. Ред. І. Я. Гришин. 35 с.). Новітнє розуміння сутності сучасного цивілізаційного етапу знайшло своє відображення у Великому проєкті «Григорій Сковорода – 300». Він започаткований 2002 р. фахівцями навчальних, наукових бізнесових установ разом з представниками владних структур, громадських організацій. Документ має ціннісну основу, сприяє пошуку відповідей з позицій Сковороди на проблеми III тисячоліття, визначених світовою спільнотою в Нью-Йорку у 2000 р. «Практична реалізація великого проєкту – в досягненні мети: в органічній взаємоув'язці з іншими проєктами країни послідовно і результативно сприяти розбудові незалежної України» [9, с. 7]. «Озброївшись вченням Сковороди, у поєднанні з пропозиціями тисяч його послідовників, з усією українською громадою ми матимем силу провести своєрідну сковородінізацію всієї України» [9, с. 8]. Це – Проєкт спасіння, захисту, збереження і підтримки культури і дикої природи на території України. Стратегічна місія полягає у формуванні передумов для створення у перспективі на планеті

пілотного зразка духовно-технологічної країни у досягненні «сталого розвитку суспільства, орієнтованого на щастя людини на основі середньої праці, створенні можливостей бути здоровою, а також поміркованою у споживанні» [9, с. 11].

Автори покажчиків окресленого періоду майже всі (Леонід Ушкалов, Галина Гамалій, Віталій Шевченко) одноставно називають найповнішим джерелом видання «Григорій Сковорода: бібліографія» (уклад.: Е. С. Беркович та ін. 2-ге вид., виправл. і допов. Харків: Харківський університет, 1972) Г. І. Гамалій зазначає: «Він найгрунтовніший з числа тих, які коли-небудь видавалися, він видається вдалою спробою осягнення тематично неоднорідної та ідейно строкатої гами дослідницьких викладів про славного сина землі української і з уваги на повноту та наукову вивіренисть може бути віднесений до безперечних досягнень праць такого гатунку» [4, с. 10].

Двохтомне видання творів Сковороди в серії «Гарвардська бібліотека давнього українського письменства» містить короткий бібліографічний розділ, який складається з таких частин: видання творів Г. Сковороди (20), переклади (3), література про Г. Сковороду (56). Будучи лише частиною багатотомного видання, ця бібліографія не претендує на повноту і подає найважливіші, з точки зору укладача, твори письменника і роботи про нього.

«Два століття сквородіяни: бібліографічний довідник» (уклад.: Л. Ушкалов. Харків, 2002, 525 с.). Леонід Ушкалов відомий як один із найвизначніших сквородинознавців. Він присвятив цій темі більшу частину свого життя, підготував і видав Повну академічну збірку творів Григорія Сковороди, написав белетристичну оповідь про Сковороду «Ловитва невловного птаха», для майбутніх дослідників свого часу підготував «Семінарій» – путівник по творчості Сковороди від найдавнішого часу і до сьогодні, був одним із найбільших експертів для музеїв Григорія Сковороди в Україні, для дослідників творчості філософа. Передне слово Леоніда Ушкалова (укр. і англ. мовами): «Пропонований довідник має на меті зафіксувати найповажніші видання Сковороди та праці про нього, що з'явилися в цілому світі. Ми свідомо зрезигнували з віднотування художніх творів, газетних публікацій, енциклопедій, хрестоматій, підручників. Довідник подає матеріал в хронологічній послідовності. Переважну більшість джерел довідника перевірено de visu. Задля зручності всі позиції мають наскрізну нуме-

рацію, а всі супровідні тексти подано українською і англійською мовами. Довідник оснащено іменним і предметним покажчиками. Довідник є спільним проектом Харківського історико-філологічного товариства, науково-дослідної Сковородинівської лабораторії Харківського державного педагогічного університету» [7, с. 10].

Довідник сформовано за хронологічним принципом з 1798 р. до 2002 р. В межах одного року перелік іде за алфавітом, від 1 до 50 позицій. Кожен рік включає і твори самого Сковороди, і літературу про нього. Всього довідник нараховує 2203 позиції. Скурпульозно відібрані статті й книги, які лише побічно стосуються Сковороди; зазначено сторінки, де мова йде про нього. Напр.: Ласло-Куцок М. Творчість Шевченка на тлі доби. Перераховано 13 сторінок, де згадується про Сковороду. Додано покажчики авторів і предметний.

«Григорій Сковорода (1722–1794): бібліографічний покажчик» (уклад.: Г. Гамалій, В. Шевченко. К.: Національна парламентська бібліотека України, Національний музей літератури України, 2002. 135 с.). При підготовці покажчика були використані видання: Григорій Сковорода: біобібліографія / уклад.: Е. С. Беркович та ін. Харків: вид-во Харківського університету, 1972, 203 с.; Hrihorij Savic Skovoroda. An anthology of Critical Articles. Edmonton, Toronto: Canadian Institute of Ukrainian Studies Press, 1994. 319 p.

Покажчик вміщує тільки матеріали про життя та творчу діяльність великого мислителя. Укладачі намагались максимально ввести окремо видані книги, наукові статті, публіцистичні виступи, рецензії, промови, матеріали збірників наукових праць, конференцій, симпозіумів за період з 1806 по 2002 роки українською та іноземною мовами. Деякі невеликі за обсягом публікації про вшанування пам'яті, матеріали зі шкільних підручників до покажчика не увійшли. Література розташована в хронологічному порядку, а в межах року – за абеткою. Є систематично-предметний та іменний покажчики. Містить 1645 позицій. Відібрані статті й книги, які лише побічно стосуються Сковороди; зазначено сторінки, де мова йде про нього. Покажчик є спільним проектом Міністерства культури і мистецтв України, Національної парламентської бібліотеки України, Національного музею літератури України. В його укладанні взяли участь закордонні фахівці: П. Балмуш (Молдова), Джованна Беркофф (Італія), Андрій Даниленко (США), Юрій Барабаш (Росія), Міхаель Мозер (Австрія), Олег Марченко (Росія) та ін.

«Григорій Сковорода (1722–1794): біобібліографічний покажчик» (уклад.: Я. Шкира та ін. Переяслав-Хмельницький: Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім. Григорія Сковороди, 2006. 166 с.). Видання покажчика співробітниками Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету є цілком закономірним. «Протягом століть м. Переяслав-Хмельницький і с. Каврай бережуть історичну пам'ять про великого сина українського народу, який жив і працював тут 6 років, написав чимало педагогічних, літературних, філософських та музичних творів. Після повернення з-за кордону в 1750 р. Сковорода був запрошений переяславським єпископом Никодимом Срібницьким на посаду викладача поетики Переяславського колегіуму» [14, с. 6–7]. У 2002 р. педагогічному університету присвоєно ім'я Г. Сковороди. Покажчик складається з таких частин:

1. Коцур В. П. Мандрівний старчик чи великий філософ і учитель сучасності.
2. Нікітіна В. Переяславщина в житті Сковороди.
3. Від упорядників.
4. Літопис життя і творчості Сковороди.
5. Літературно-педагогічна спадщина Сковороди. (30 назв). Вид. 2, вип. 1 (42), вид. 2, вип. 2 (6), вид. 3 (15).
6. Матеріали про життя та діяльність (564 назви). Вид. 2, вип. 1 (846), вид. 2 вип. 2 (469), вид. 3 (505).
7. Бібліографічні матеріали (4). Вид. 2, вип. 1 (13), вид. 2 вип. 2 (11), вид. 3 (13).
8. Вшанування пам'яті (30). Вид. 2, вип. 1 (51), вид. 2, вип. 2 (44), вид. 3 (64).
9. Вислови Сковороди. (46 цитат), вид. 2, вип. 1 (110 цитат).
10. Іменний покажчик. (634 авторів). Вид. 2, вип. 1 (956 авторів), вид. 2, вип. 2 (638), вид. 3 (627).

Вступна стаття ректора університету Віктора Коцура наголошує на величезному значенні вивчення творчості Сковороди в організації навчального процесу відповідно до вимог Міністерства освіти і науки України та Болонського процесу. Позитивний відгук на це видання написав А. Яковенко: «Укладачі посібника ставили за мету вичерпно й повно представити цінний доробок українського філософа. Було використано 625 одиниць бібліографії, джерелами відбору документів ста-

ли фонди університетської бібліотеки, меморіального музею академіка В. Заболотного, меморіального музею Г. Сковороди, колекції книг з архівів І. П. Стогнія, І. М. Ярового. Показчик вміщує матеріали, опубліковані за період з 1899 по 2005 роки» [16, с. 299]. Слід відзначити і деякі недоліки: твори Г. Сковороди подані не повністю: перше видання зазначене 1912 року, а друге – 1961. Така величезна перерва, звісно, не могла бути. Всього розділ «Літературно-педагогічна спадщина» нараховує 30 позицій, що становить далеко не повний перелік. Частина описів анотована.

Друге видання **«Григорій Сковорода (1722–1794): науково-допоміжний бібліографічний показчик»** (уклад.: О. Шкира та ін. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ, 2009. Вип. 1. 216 с.), має аналогічну структуру і відрізняється кількістю одиниць бібліографії – 953. Крім цього, охоплено більшу кількість років (1912–2006) та розширено кількість афоризмів. Обкладинка видання не змінилась. Друге видання містить відгук на перше бібліографа Тетяни Добко. Вона високо оцінила працю укладачів: «Безперечно, упорядниками здійснена величезна копітка робота по виявленню, систематизації, відображенню документів. Поява показчика видається своєчасною і об'єктивно необхідною, вводить до наукового обігу величезний масив інформації, що сприятиме вивченню творчої спадщини Григорія Сковороди» [8, с. 9].

«Григорій Сковорода (1722–1794): науково-допоміжний бібліографічний показчик» (уклад.: О. Шкира та ін. 3-тє вид., переробл. і допов. Київ, 2010. Вип. 2, 195 с.). Третє видання, випуск 2 здійснено за участі співробітників Національного гірничого університету м. Дніпра. На відміну від попереднього у ньому відсутні: передмова В. Коцура, афоризми Сковороди, літопис життя і творчості. Обкладинка змінена. Натомість додані додатки: «Вічний Сковорода», «Поетична сковородіана», «Книжкова галерея». Додаток «Вічний Сковорода» складається з поєднання кількох текстів: літопису життя і творчості письменника та п'ятох статей про нього (Корпанюк М. «Погляд на морально-естетичні засади українського літописання та творчість Григорія Сковороди крізь призму герменевтики», Тетерина Д. Педагогічні погляди Сковороди», Шкира О. І. «Пам'ять нащадків», Нікітіна В. Меморіальний музей Г. С. Сковороди в м. Переяславі-Хмельницькому» та ін.). «Поетична Сковородіана» містить 20 поезій різних сучасних авторів, присвячених Сковороді: П. Ярмоленка, Н. Хамлюка, А. Тарковського,

І. Драча, В. Осадчого, Д. Павличка, Т. Лещука та ін. Підбірка віршів не є типовим елементом покажчика, однак відіграє позитивну роль у спрощенні їх пошуку читачем. У додатку «Книжкова галерея» подано бібліографічний опис останніх видань сквородіани: збірки науково-теоретичних праць, розвідки, матеріали філософсько-світоглядного аналізу творчості, матеріали Сквородинівських читань, навчальний посібник, бібліографічний покажчик. Вони не входять в основний список джерел. Перевага їх подачі тільки в зображенні обкладинки та в наявності розлогої анотації.

На появу покажчика відгукнулася наукова співробітниця Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського Ю. Левченко. На її думку, «структуровано покажчик достатньо вдало, матеріал розташовано за хронологічно-алфавітним принципом, що дає змогу з легкістю орієнтуватися в широкому спектрі інформації. Покажчик продовжує хронологічно попередні видання (доповнений літературою за 2007–2009 роки), а також вміщує відсутні в попередніх випусках бібліографічні записи минулих років, відображаючи достатньо багато унікальних видань, джерелами відбору яких були фонди університетської бібліотеки, Центру Сквородіани, а також зібрання меморіального музею Г. Сквороди» [10, с. 22].

Важливо, що упорядники подали анотації там, де назва статті чи книги не відображає змісту, що уможливило детальніше і повніше розкриття видання. Безперечно, авторами здійснена величезна робота з пошуку інформації, систематизації та відображення документів.

«Григорій Скворода (1722–1794): науково-допоміжний біобібліографічний покажчик» (уклад.: О. Шкира та ін. Переяслав-Хмельницький: Кондор, 2012. Вип. 3, 208 с.). Видання присвячене 290-річчю з дня народження Григорія Сквороди. Воно продовжує серію розпочатих у 2006 р. біобібліографічних покажчиків. Бібліотека Переяслав-Хмельницького ДПУ ім. Г. Сквороди працює в межах проекту «Сквородіана», започаткованому в 2002 році. Саме завдяки йому і з'явилися попередні покажчики, проаналізовані вище. Третій випуск подає різноманітну інформацію про Г. Сквороду. Описано 597 одиниць бібліографії за 1945–2012 рр. Укладачі покажчика ввели до нього не тільки окремо видані книги, статті збірників, виступів на різноманітних заходах, рецензій, промов, а навіть матеріали з дипломних студентських робіт. На відміну від другого випуску в його укладанні не

брав участь Національний гірничий університет м. Дніпра. Структура також залишилася незмінною. Відмінність торкнулася тільки додатків (статті: Ганна Єгорова «Григорій Сковорода. Думки про майбутнє», Дарина Блохіна «Сковородіана в Німеччині», Сергій Сорока «Художник-символіст про Сковороду», Володимир Янцен «Три варіанта книги Д. І. Чижевського о Сковороді»). Упорядники з невідомих причин не подали їх у загальному списку джерел, лише зазначили в слові від упорядників, що це відомі сквородинознавці, з якими колектив бібліотеки тісно спілкується. До кожної статті подано коротку довідку про автора. Вагоме естетичне навантаження несуть ілюстрації картин Сергія Сороки на сквородинівську тематику. Вони чудово доповнюють і збагачують показчик.

Висновки. За роки існування незалежної України біобібліографія зазнала суттєвих змін та розвитку у бік загальноєвропейських вимог та тенденцій. У зв'язку з підвищенням потреб сучасного читача та попитом на сквородинознавчі дослідження українські бібліографи докладають всіх зусиль для їх задоволення. Інформаційна наповненість, структура, методична і джерельна бази досліджених видань мають свої особливості. Кожне з них є внеском в українську сквородіану. Для когось Григорій Сковорода «вегетаріанець, вільнодумець і недовчений студент, експериментатор у віршуванні, харизматичний викладач, емоційний педагог, який міг учня назвати «свинською головою», неформал, який так і не підлаштувався під «нормальне» рутинне життя, співак, русофоб, давнчанець, що спав чотири години на добу, пішохід, пастух і легенда» [11, с. 2]. Для когось «філософ, поет, байкар, мислитель-гуманіст, непримиренний борець проти релігії і церкви, сповнений любові до народу [13, с. 10]; «апостол раціоналізму» (Ф. Кудринський), найяскравіший представник «емблематичного стилю в містичній літературі Нового часу» (Д. Чижевський), «найбільший після перших отців Церкви християнський філософ» (М. Степаненко), «втілення всіх рис українського народу» (І. Мірчук). Протягом трьохсот років його сприйняття змінювалось, набувало ознак свого часу, менталітету, індивідуального сприйняття; впливу літературної моди, політичних віянь доби, порівняльного аналізу в контексті інших письменників тощо. Однак незмінним лишається інтерес до цієї постаті, бажання знову і знову зануритись у прекрасний створений ним сад.

Список бібліографічних посилань

1. Библиография художественной литературы и литературоведения / под ред. С. А. Трубникова. Москва : Книга, 1985. 335 с.
2. Григорій Сковорода: бібліографія / уклад.: Е. С. Беркович та ін. 2-ге вид., виправл. і допов. Харків : Харківський університет, 1972. 203 с.
3. Григорій Сковорода. Твори : у 2 т. Київ : АТ «Обереги», 1994. 528 с.
4. Григорій Сковорода (1722–1794) : бібліографічний покажчик / уклад.: Г. Гамалій, В. Шевченко. Київ : Національна парламентська бібліотека України, Національний музей літератури України. 2002. 135 с.
5. Григорій Сковорода (1722–1794) : науково-допоміжний біобібліографічний покажчик / уклад.: О. Шкира та ін. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ, 2010. Вип. 2. 195 с.
6. Григорій Сковорода (1722–1794) : науково-допоміжний біобібліографічний покажчик / уклад.: О. Шкира та ін. Переяслав-Хмельницький : Кондор, 2012. Вип. 3. 208 с.
7. Два століття Сковородіани : бібліографічний довідник / уклад. Л. Ушкалов. Харків, 2002. 525 с.
8. Добко Т. Сучасний розвиток бібліографічної Сковородіани. *Бібліотечний вісник*. 2007. № 3. С. 9–13.
9. Концепція великого проекту «Григорій Сковорода – 300» (2002–2022) / ред. І. Я. Гришин. Київ-Харків, 2011. Вип. 3. 35 с.
10. Левченко Ю. Гідне продовження бібліографічної Сковородіани. *Вісник Книжкової палати*. 2011. № 12. С. 21–22.
11. Любка А. Вегетаріанець, дауншифтер, неформал – Сковорода. *День*. 19 травня 2017 року. С. 2.
12. Мишанич О. Передмова. *Григорій Сковорода. Твори : в 2 т.* Київ : Обереги, 1994. Т. 1. 494 с.
13. Ніженець А. Григорій Сковорода: бібліографія. Харків : Вид-во Харківського університету, 1968. С. 6–24.
14. Нікітіна В. Переяславщина в житті Г. Сковороди. *Григорій Сковорода (1722–1794): біобібліографічний покажчик / уклад.: О. Шкира та ін. Переяслав-Хмельницький : Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім. Григорія Сковороди*. 2003. С. 566–574.
15. Рева Л. Інформаційно-бібліографічні ресурси літературної біографіки. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. Київ, 1998. Вип. 1. С. 465–470.
16. Яковенко А. Безмежний світ Сковородіани. *Григорій Сковорода – духовний орієнтир для сучасності : зб. наук. пр. : у 2 кн.* Київ, 2007. Кн. 2. С. 299–302.

References

1. Trubnykova, S. A. (Ed.). (1985). *Bibliografiia khudozhestvennoi literatury i literaturovedeniia* [Bibliography of fiction and literary criticism]. Moscow, Russia: Knyha. [In Russian].
2. Berkovych, E. S. and others (Comps.) (1972). *Hryhorii Skovoroda: bibliografiia* [Hryhorii Skovoroda: bibliography]. Kyiv, Ukraine: Kharkiv University. [In Ukrainian].
3. Hryhorii Skovoroda (1994). *Tvory* [Works] (Vols. 1-2). Kyiv, Ukraine: AT "Oberehy". [In Ukrainian].
4. Hamalii, H., & Shevchenko, V. (Comps.) (2002). *Hryhorii Skovoroda (1722–1794): bibliografichni pokazhchyk* [Hryhorii Skovoroda (1722–1794): bibliographic index]. Kyiv, Ukraine: Natsionalna parlamentska biblioteka Ukrayiny, Natsionalny muzei literatury Ukrayiny. [In Ukrainian].
5. Shkyra, O. and others (Comps.). (2010). *Hryhorii Skovoroda (1722–1794): naukovo-dopomizhnyi bibliografichni pokazhchyk* [Hryhorii Skovoroda (1722–1794): research and support bibliographic index]. (2-rd ed., rev.) Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].
6. Shkyra, O. and others (Comps.). (2012). *Hryhorii Skovoroda (1722–1794): naukovo-dopomizhnyi bibliografichni pokazhchyk* [Gregory Skovoroda (1722–1794): Research and support bibliographic index]. (3rd ed., rev.) Pereiaslav-Khmelnytskyi, Ukraine: Kondor. [In Ukrainian].
7. Ushkalov, L. (Comp.). (2002). *Dva stolittia Skovorodiany: bibliografichni dovidnyk* [Two centuries of Skovorodian: bibliographic reference]. Kharkiv, Ukraine. [In Ukrainian].
8. Dobko, T. (2007). *Suchasnyi rozvytok bibliografichnoi Skovorodiany* [Modern development of bibliographic Skovorodiana]. *Bibliotechnyi Visnyk*, 3, 9-13. [In Ukrainian].
9. Hryshyn, I. Ya. (Ed.). (2011). *Kontsepsiia velykoho proektu "Hryhorii Skovoroda – 300" (2002–2022)* [The concept of the large project "Hryhorii Skovoroda – 300" (2002–2022)]. (Issue 3). Kyiv-Kharkiv, Ukraine. [In Ukrainian].
10. Levchenko, Yu. (2011). *Hidne prodovzhennya bibliografichnoi Skovorodiany* [A worthy continuation of the bibliographic Skovorodiana]. *Visnyk Knyzhkovoï palaty*, 12, 21-22. [In Ukrainian].
11. Liubka, A. (2017, May, 19). *Vehetarianets, daunshyfter, neformal – Skovoroda* [Vegetarian, downshifter, informal – Skovoroda]. *Den*, p. 2. [In Ukrainian].
12. Myshanich, O. (1994). *Peredmova. Hryhorii Skovoroda. Tvory: v 2 t.* [Foreword. Hryhorii Skovoroda. Works: in 2 volumes]. Kyiv, Ukraine: Oberehy. [In Ukrainian].
13. Nizhenets, A. (1968). *Hryhorii Skovoroda: bibliografiia* [Hryhorii Skovoroda: bibliography]. Kharkiv, Ukraine: Vyd-vo Kharkivskoho universytetu. [In Ukrainian].

14. Nikitina, V. (2003). Pereiaslavshchyna v zhytti H. Skovorody [Pereiaslav region in the life of H. Skovoroda]. In *Hryhorii Skovoroda (1722–1794): naukovo-dopomizhnyi bibliohrafichnyi pokazhchyk*. [Hryhorii Skovoroda (1722–1794): research and support bibliographic index]. (Shkyra, O. and others (Comps.)). (pp. 566-574). Pereyaslav-Khmelnyskiy, Ukraine. [In Ukrainian].

15. Reva, L. (1998). Informatsiino-bibliohrafichni resursy literaturnoi biohrafiky [Information and bibliographic resources of literary biography]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho*, 1, 465-470. [In Ukrainian].

16. Yakovenko, A. (2007) Bezmeznyi svit Skovorodiany [The boundless world of Skovorodiana]. In *Hryhorii Skovoroda is a spiritual landmark for the present: a collection of scientific works in 2 vol.* (Vol. 2, pp. 299-302). Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].

Nataliia Loshchynska,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6535-5863>,

Candidate of Philological Sciences, Senior Researcher, Associate Professor,

Institute of Information Technologies,

V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine,

3, Holosiivskyi Ave., Kyiv 03039, Ukraine

e-mail: Loschynska@gmail.com

BIBLIOGRAPHICAL REFERENCE SKOVORODIANA IN INDEPENDENT UKRAINE (ANALYTICAL REVIEW)

The purpose of the article: in the context of modern methodological developments to investigate bibliographic indexes dedicated to Hryhorii Skovoroda, which appeared in the Ukrainian state; to establish their scientific and informational value and ergonomics both for scientists and for a wide range of non-specialists.

The research methodology consists of historical, bibliographic-review and critical-analytical scientific methods for these publications and their genre-style paradigm and ideological load. **Scientific novelty.** The study of historical and bibliographic frying pan with the help of new theoretical and methodological principles is one of the urgent tasks of modern bibliography. The development of Ukrainian bibliography provides an opportunity to better understand its national features, bibliographic facts and phenomena, to learn the heritage of prominent bibliographers of the past to implement their ideas, to enrich the national bibliographic science, Ukrainian bibliography. It was during the years of independent Ukraine that scholars increasingly turned to the origins of national culture, one of the key figures of which is Hryhorii Skovoroda. **Conclusions.** During the years of existence of independent Ukraine, the biobibliography has undergone significant changes and developments in the direction of European requirements and trends. Due to the growing needs of the modern reader

and the stable demand for frying pan research, Ukrainian bibliographers are making every effort to meet them. The information content, structure, methodological and source base of the researched publications have their own peculiarities. It is safe to say that each of them is a significant contribution to the Ukrainian frying pan.

Keywords: frying pan, bibliography, reference books, indexes, scientific and information activities.

Стаття надійшла до редакції 10.10.2021 р.